

การสังเคราะห์นวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาพัฒนาจิตวิญญาณ ความเป็นครูของครุรุ่นใหม่*

The Synthesis of Innovative Contemplative Education to Develop the Spirit of Teacher for the New Generation of Teachers

¹ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์, ²ประสาธ เมืองเฉลิม และ ³วาสนาไทย วิเศษสัตย์

¹Channarong Wisetsat, ²Prasart Nuangchalerm and ³Wassanathai Wisetsat

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

¹Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Thailand.

²Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.

³The Secondary Educational Service Area Office Buriram, Thailand.

³Corresponding Author's Email: wasana.thai@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาองค์ประกอบจิตวิญญาณความเป็นครูของครุรุ่นใหม่ และเพื่อพัฒนานวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของครุรุ่นใหม่ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ระยะที่ 1 การสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ระยะที่ 2 ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ ณ สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา ฐานข้อมูลที่มีผลที่ใช้ในการสืบค้น 6 ฐาน ได้แก่ Thailis Google Scholar Eric Research Gate Springer และ ProQuest เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์นวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษา แบบประเมินความสอดคล้อง แบบสังเกตการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา และแบบสัมภาษณ์การจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ 3 แห่ง ได้แก่ สถาบันจิตตานุภาพ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา และ ศูนย์จิตตปัญญาศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของจิตวิญญาณความเป็นครูของครุรุ่นใหม่ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การรับผิดชอบหน้าที่ของครู (2) การเสียสละในงานของครู (3) ความเสมอภาคต่อนักเรียน และ (4) ความเชื่อมั่นในศักยภาพมนุษย์ 2) แนวทางการใช้นวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นการนำนวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในเชิงกระบวนการ 3 ลักษณะ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาชีพรู การจัดอบรมโดยโปรแกรมจิตตปัญญาศึกษา และ การสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาออนไลน์

คำสำคัญ: จิตวิญญาณความเป็นครู; นักศึกษาวิชาชีพครู; การจัดการเรียนรู้

Abstract

The research article intended to investigate the elements influencing the spirit of teachers for the new generation of teachers, as well as to build innovative contemplative education to foster the spirit of teachers for the new generation. The study was conducted in three stages: 1) synthesizing documents relevant to innovative contemplative education to enhance the spirit of teachers; 2) researching empirical data in schools connected to the organization of innovative contemplative education. There were 6 database used for retrieval which were Thailis, Google, Scholar, Eric, Researchgate Springer, and ProQuest. The instruments used were the synthesis form of innovative contemplative education, the index of item objective congruence, the observation form for organizing contemplative education, and the interview form for organizing contemplative education. Three educational institutes were chosen to study empirical data: Willpower Institute, Lamphlaimat Phatthana School, and Contemplative Education Center at Mahidol University.

From the study, the following results are found: 1) There are 4 elements influencing the spirit of teachers for the new generation of teachers namely (1) teachers' responsibilities; (2) teachers' sacrifice at work; (3) equality for students; and (4) confidence in human potential. 2) The guidelines for using innovative contemplative education to foster the spirit of teachers for the new generation refer to the use of innovative contemplative education in three paradigms: learning management in the teaching profession, training by using contemplative education programs, and the creation of a learning network for online innovative contemplative education.

Keywords: Spirit of Teachers; Student Teacher; Learning Management

บทนำ

ครุณับว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนามนุษย์ให้เติบโตสมบูรณ์ การที่ครูจะสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ไม่เพียงแต่ต้องมีความรู้และทักษะการสอนที่ดีเท่านั้น แต่ยังต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครู (Teachers Spirituality) อีกด้วย (De Souza, Bone, and Watson, 2016) จิตวิญญาณความเป็นครูนั้นสำคัญมาก ซึ่งประกอบด้วย การรับผิดชอบหน้าที่ของครู การเสียสละในงานของครู ความเสมอภาคต่อนักเรียน และความเชื่อมั่นในศักยภาพมนุษย์ (Lawthong, and Visessuvanapoom, 2010) ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูจะใส่ใจ ทุ่มเท มุ่งมั่น และพัฒนานักเรียนเต็มศักยภาพที่เขามี จนนักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ (Brantmeier, Lin, and Miller, 2010)

การศึกษาของประเทศไทยนั้นมีความต้องการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูเป็นอย่างยิ่งดังที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศได้ระบุเป็นเชิงนโยบายไว้ในยุทธศาสตร์ใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาครู โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู (At the meeting of the President of Rajabhat Universities Nationwide, 2017) และระบุในมาตรฐานความรู้วิชาชีพครูฐานสมรรถนะ ซึ่งได้กำหนดความรู้ และคุณลักษณะพื้นฐานของครูที่แสดงออกในการจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งใน

ด้านคุณลักษณะความเป็นครูกำหนดว่าต้องมีคุณลักษณะการแสดงออกที่สะท้อนถึงการเป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู (Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand, 2018) นอกจากนี้ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่า จิตวิญญาณความเป็นครูยังเป็นคุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพ (Chalabang, 2016) และจากการศึกษาพบว่าในประเทศไทยมีการใช้แนวทางจิตตปัญญาศึกษาสำหรับพัฒนาครูที่ชัดเจน 2 แห่งคือ ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล และ กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา (Chaiyabang, 2018; Asdornnithee, 2013)

หากมองในบริบทจังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ดปี 2561-2565 ที่ต้องการส่งเสริมให้บุคลากรครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อจะได้พัฒนาเยาวชนได้อย่างมีคุณภาพ (Strategy and Information of Roi-et Provincial, 2017) สอดคล้องกับความต้องการผลิตครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดที่ต้องการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู และ สอดคล้องกับความต้องการคุณภาพของครูบรรจุใหม่ของของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีความต้องการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูของครูใหม่ให้มีจิตวิญญาณความเป็นครูที่เหมาะสมกับโลกดิจิทัลในอนาคต

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่รับผิดชอบในการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู จึงเห็นว่าจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาวิชาชีพครู เมื่อจบไปเป็นครูจึงจะสามารถพัฒนาเยาวชนไทยให้เติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ด้วยเหตุผลที่สำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษานวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของครูรุ่นใหม่ จึงได้สังเคราะห์นวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาอันจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบจิตวิญญาณความเป็นครูของครูรุ่นใหม่
2. เพื่อพัฒนานวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของครูรุ่นใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการการวิจัยโดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

แหล่งข้อมูล

1. เอกสารงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของครูรุ่นใหม่ ที่สืบค้นจากฐานข้อมูล 6 ฐาน ได้แก่ Thailis Google Scholar Eric Research Gate Springer และ ProQuest ซึ่งผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง จากการสืบค้นทำให้ได้งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศทั้งสิ้นจำนวน 55 เรื่อง

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน จำนวน 5 ท่าน ในการพิจารณาความสอดคล้องสัมพันธ์ระหว่าง แนวคิดพื้นฐานกับนวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสังเคราะห์นวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของครูรุ่นใหม่ จากแนวคิดพื้นฐาน ออกแบบในลักษณะเป็นตาราง

2. แบบประเมินความสอดคล้อง ระหว่าง แนวคิดพื้นฐานกับนวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของครูรุ่นใหม่ที่พัฒนาขึ้น

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยในประเทศไทยและต่างประเทศ จำนวน 55 เรื่อง สำหรับพัฒนานวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของครูรุ่นใหม่
2. ศึกษาแนวคิดพื้นฐานสำหรับกำหนดองค์ประกอบของจิตตปัญญาศึกษาความเป็นครูของครูรุ่นใหม่ ได้แก่ แนวคิดของ Lawthong, and Visessuvanapoom (2010)
3. ศึกษาแนวคิดพื้นฐานสำหรับสังเคราะห์เป็นนวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตตปัญญาความเป็นครูของครูรุ่นใหม่ ได้แก่ แนวคิดจิตศึกษาของ Chaiyabang (2018) โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของ Asdomnithee (2013) ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล แนวคิดต้นไม้แห่งจิตตปัญญาศึกษาของ Duerr (2014) และ แนวคิดเชิงพุทธปรัชญาของหลวงพ่อวิริยงค์ สิริธโร อั้งอิงใน Mari, Siriwan, and Chaisuk (2021)
4. สังเคราะห์นวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตตปัญญาความเป็นครูของครูรุ่นใหม่ จากแนวคิดพื้นฐานที่ศึกษา จะได้ว่าจิตตปัญญาความเป็นครู มี 4 องค์ประกอบ และนวัตกรรมจิตตปัญญา มี 4 แนวทาง
5. ประเมินความสอดคล้องของการสังเคราะห์นวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตตปัญญาความเป็นครูของครูรุ่นใหม่ โดยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องและให้ข้อเสนอแนะ

ระยะที่ 2 ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ ณ สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา

แหล่งข้อมูล

1. สถาบันจิตตานุภาพ ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์การจัดกิจกรรมทำสมาธิ การอบรมพัฒนาจิต สัมภาษณ์พระอาจารย์ผู้ให้คำแนะนำ และผู้ที่เกี่ยวข้องในกิจกรรม
2. ห้องเรียนจิตศึกษา โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ในการจัดการเรียนรู้ของกิจกรรมจิตศึกษา สังเกตการจัดกิจกรรม สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์การจัดอบรมพัฒนาครูของศูนย์จิตตปัญญาศึกษา สังเกตการจัดกิจกรรม สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 ท่าน ในการพิจารณาความสอดคล้องและให้ข้อเสนอแนะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสังเกตการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา เป็นการสังเกตการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาของอาจารย์ผู้สอนมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดพื้นฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งจะสังเกต 4 ประเด็น
2. แบบสัมภาษณ์การจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง มีข้อความจำนวน 5 ข้อ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสังเกตการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาและแบบสัมภาษณ์การจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา
2. สร้างแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสม และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจนได้ ฉบับสมบูรณ์
3. ศึกษาข้อมูล ณ สถาบันจิตตานุภาพ ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์การจัดกิจกรรมทำสมาธิ การอบรมพัฒนาจิต สังเกตการจัดกิจกรรมและบันทึกผลในแบบสังเกตการจัดกิจกรรม จากนั้นสัมภาษณ์สัมภาษณ์พระอาจารย์ผู้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมโดยใช้แบบสัมภาษณ์

4. ศึกษาข้อมูล ณ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา โดยศึกษาข้อมูลการจัดการเรียนรู้ของกิจกรรมจิตศึกษา สังเกตการจัดกิจกรรมและบันทึกผลในแบบสังเกตการจัดกิจกรรม จากนั้นสัมภาษณ์ครูผู้จัดกิจกรรมเพิ่มเติมโดยใช้แบบสัมภาษณ์

5. ศึกษาข้อมูล ณ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยศึกษาข้อมูลการตอบรมของศูนย์จิตตปัญญาศึกษา สังเกตการจัดกิจกรรมและบันทึกผลในแบบสังเกตการจัดกิจกรรม จากนั้นสัมภาษณ์อาจารย์ผู้จัดกิจกรรมเพิ่มเติมโดยใช้แบบสัมภาษณ์

6. จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สังเกตได้จากทั้ง 3 แห่ง แกะไขปรับปรุง องค์กรประกอบ และนวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของครูรุ่นใหม่ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู แสดงผลการวิจัยดังตารางที่ 1 และ ตาราง 2

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์จิตวิญญาณความเป็นครูของครูรุ่นใหม่

จิตวิญญาณความเป็นครูของครูรุ่นใหม่			
ฐานข้อมูลสืบค้น	แนวคิดพื้นฐาน	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม
1) Thailis	ดัดแปลงแนวคิดของ	จิตวิญญาณความเป็นครูของครู	ประเมินความเหมาะสม
2) Google Scholar	Lawthong, and Visessuvanapoom	รุ่นใหม่ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่	ของแนวคิดโดย
3) Eric (2010)		1. การรับผิดชอบหน้าที่ของครู	ผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ย
4) Research Gate		2. การเสียสละในงานของครู	4.00 มีความเหมาะสม
5) Springer		3. ความเสมอภาคต่อนักเรียน	ของแนวคิดในระดับมาก
6) ProQuest		4. ความเชื่อมั่นในศักยภาพมนุษย์	

จากตารางที่ 1 พบว่าองค์ประกอบของจิตวิญญาณความเป็นครูของครูรุ่นใหม่ ผู้วิจัยดัดแปลงแนวคิดของ Lawthong, and Visessuvanapoom (2010) มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับผิดชอบหน้าที่ของครู การเสียสละในงานของครู ความเสมอภาคต่อนักเรียน และความเชื่อมั่นในศักยภาพมนุษย์ เมื่อประเมินความเหมาะสมของแนวคิดโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ย 4.00 มีความเหมาะสมของแนวคิดอยู่ในระดับมาก ในส่วนของการสังเคราะห์นวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของครูรุ่นใหม่ นำเสนอดังตารางต่อไป

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์นวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของครูรุ่นใหม่

นวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษา			
ฐานข้อมูลสืบค้น	แนวคิดพื้นฐาน	การจัดกิจกรรม	ความเหมาะสม
1) Thailis	1. แนวคิดจิตศึกษาของ	นวัตกรรมจิตตปัญญา	ประเมินความเหมาะสมของแนวคิดโดย
2) Google Scholar	Chaiyabang (2018)	ศึกษา คือ การนำหลัก	ผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ย 4.20 มีความ
3) Eric	โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา	คิดจิตตปัญญาศึกษาไป	เหมาะสมของแนวคิดในระดับมาก
4) Research Gate	2. แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา	ใช้ในการส่งเสริมจิต	
5) Springer	ของ Asdornnithee	วิญญาณความเป็นครู	
6) ProQuest	(2013) ศูนย์จิตตปัญญา	ในเชิงกระบวนการทัศน์ 3	
	ศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล	ลักษณะ ได้แก่	
	3. แนวคิดต้นไม้แห่งจิตต	1) จัดการเรียนรู้ใน	
	ปัญญาศึกษา ของ Duerr	รายวิชาชีพครู	
	(2015)	2) จัดอบรมโดย	
	4. แนวคิดเชิงพุทธปรัชญา	โปรแกรมจิตตปัญญา	
	ศึกษาแนวคิดของ	ศึกษา	
	Luangphor Viriyang	3) สร้างเครือข่ายชุมชน	
	Sirintharo (2016) อ้างอิง	การเรียนรู้จิตตปัญญา	
	ใน Mari, Siriwan, and	ศึกษาออนไลน์	
	Chaisuk (2021)		

จากตาราง 2 พบว่า นวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูนักศึกษารายวิชาชีพครู ใช้แนวคิดจิตศึกษาของ Chaiyabang (2018) โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของ Asdornnithee (2013) ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล แนวคิดต้นไม้แห่งจิตตปัญญาศึกษาของ Duerr (2015) และแนวคิดเชิงพุทธปรัชญา ศึกษาแนวคิดของ Luangphor Viriyang Sirintharo (2016) ได้แนวทางการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู ในเชิงกระบวนการทัศน์ 3 ลักษณะ ได้แก่ จัดการเรียนรู้ในรายวิชาชีพครู จัดอบรมโดยโปรแกรมจิตตปัญญาศึกษา และสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาออนไลน์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนานวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของครูรุ่นใหม่แสดงผลการวิจัย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การพัฒนานวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษา จากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์

ศึกษาข้อมูล	การเก็บข้อมูล	แนวทางการใช้นวัตกรรม
ห้องอบรมพัฒนาสมาธิจิตสถาบันจิตตานุภาพ	ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์การจัดกิจกรรมทำสมาธิ การอบรมพัฒนาจิต สังเกตการจัดกิจกรรมและบันทึกผลในแบบสังเกตการจัดกิจกรรม จากนั้นสัมภาษณ์สัมภาษณ์พระอาจารย์ผู้ให้คำแนะนำ	แนวทางการใช้นวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู ในเชิงกระบวนการทัศน์ 3 ลักษณะ ได้แก่
ห้องเรียนจิตศึกษา โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา	สังเกตการจัดกิจกรรมจิตศึกษาและบันทึกผลในแบบสังเกตการจัดกิจกรรม จากนั้นสัมภาษณ์ครูผู้จัดกิจกรรมเพิ่มเติม	1) จัดการเรียนรู้ในรายวิชาชีวพฤกษศาสตร์ 2) จัดอบรมโดยโปรแกรมจิตตปัญญาศึกษา 3) สร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาออนไลน์
ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล	สังเกตการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา บันทึกผลในแบบสังเกตการจัดกิจกรรม จากนั้นสัมภาษณ์ครูผู้จัดกิจกรรมเพิ่มเติม	

จากตารางที่ 3 พบว่า จากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ทำให้ได้ แนวทางการใช้นวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู ในเชิงกระบวนการทัศน์ 3 ลักษณะ คือ 1) จัดการเรียนรู้ในรายวิชาชีวพฤกษศาสตร์ เป็นการจัดบรรยากาศคลื่อนสมองต่ำ ลักษณะการจัดการเรียนรู้ จะสอดแทรกบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาชีวพฤกษศาสตร์วิชาที่เกี่ยวข้อง อุดมการณ์และจิตวิญญาณความเป็นครู ศาสตร์การสอน หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นต้น 2) จัดอบรมโดยโปรแกรมจิตตปัญญาศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของโปรแกรม จุดมุ่งหมายของโปรแกรม เนื้อหาของโปรแกรม รูปแบบการอบรมของโปรแกรม และ การวัดและประเมินผลของโปรแกรม โดยกิจกรรมการอบรมออกแบบเป็น 3 โมดูล และ 3) สร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาออนไลน์ เป็นการสร้างกลุ่มการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาออนไลน์ โดยใช้เพจ Facebook หรือ ฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อเป็นการนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการจัดกิจกรรมกับนักเรียน โดยข้อมูลนี้ได้ทั้งจากนักศึกษาวิชาชีวพฤกษศาสตร์ และครูในภาครัฐ

องค์ความรู้ใหม่

Picture 1: Guidelines for Using Contemplative Education Innovation to Foster the Teaching Spirit of New Teachers

จากภาพที่ 1 จะได้ว่าแนวทางการใช้นวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู ในเชิงกระบวนการทัศน์ 3 ลักษณะ ได้แก่ จัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิชาชีพครู จัดอบรมโดยโปรแกรมจิตตปัญญาศึกษา และสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาออนไลน์ รายละเอียดดังนี้

1) จัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิชาชีพครู เป็นการจัดบรรยากาศคลื่อนสมองต่ำ การใช้ท่าทีครูที่กลมกลืนมิตร การใช้จิตวิทยาต้านบวก การสร้างแรงบันดาลใจ การใช้กิจกรรมกำกับสติ เบรนยิม การยืดหยุ่นร่างกาย บอดีส์แกน การอยู่กับปัจจุบันขณะ การฟังและเล่าวรรณกรรมสีขาว สุนทรียสนทนา และอื่นๆ ลักษณะการจัดการเรียนรู้ จะสอดแทรกบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิชาชีพครูวิชาที่เกี่ยวข้อง อุดมการณ์และจิตวิญญาณความเป็นครู ศาสตร์การสอน หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นต้น

2) จัดอบรมโดยโปรแกรมจิตตปัญญาศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของโปรแกรม จุดมุ่งหมายของโปรแกรม เนื้อหาของโปรแกรม รูปแบบการอบรมของโปรแกรม และ การวัดและประเมินผลของโปรแกรม โดยกิจกรรมการอบรมออกแบบเป็น 3 โมดูล โมดูลที่ 1 พัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูตามแนวกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา โมดูลที่ 2 พัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูตามแนวกิจกรรมจิตศึกษา และโมดูลที่ 3 พัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูตามแนวกิจกรรมเชิงพุทธปัญญา

3) สร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาออนไลน์ เป็นการสร้างกลุ่มการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาออนไลน์ โดยใช้เพจ Facebook หรือ ฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อเป็นการนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการจัดกิจกรรมกับนักเรียน โดยข้อมูลนี้ได้ทั้งจากนักศึกษาวิชาชีพครู และครูในภาคีรัฐ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 พบว่า องค์ประกอบของจิตวิญญาณความเป็นครูของครูรุ่นใหม่ Wisetsat, and Wisetsat (2021) ได้ดัดแปลงแนวคิดของ Lawthong, and Visessuvanapoom (2010) มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรับผิดชอบหน้าที่ของครู (Teacher Responsibility) 2) การเสียสละในงานของครู (Teacher Charity) 3) ความเสมอภาคต่อนักเรียน (Treat Students Equally) และ 4) ความเชื่อมั่นในศักยภาพมนุษย์ (Believe in Human Competency) สอดคล้องกับ Chalakbang (2016) จิตวิญญาณความเป็นครูประกอบด้วย 1) คุณลักษณะส่วนตัวและการมีคุณธรรม จริยธรรม 2) การตระหนักรู้และปฏิบัติตนบนวิถีความเป็นครู เช่น ทำงานเพื่อเด็ก ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู การเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น 3) รักและศรัทธาในวิชาชีพครู 4) ความเชี่ยวชาญในการสอน และ 5) การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ Tongpetchdaesho, and Pongsapitch (2015) อาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ได้กล่าวว่า จิตวิญญาณความเป็นครูประกอบด้วย 1) ด้านเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู 2) ด้านความรักความเมตตาต่อศิษย์ 3) ด้านความเสียสละ 4) ด้านความอดทน 5) ด้านความซื่อสัตย์ และ 6) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์

ผลจากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 พบว่า แนวทางการใช้วัตกรรมการจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู ในเชิงกระบวนการขั้น 3 ลักษณะ คือ 1) จัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิชาชีพครู เป็นการจัดบรรยากาศคลื่อนสมองดำ การใช้ทำที่ครูก็กลมกลืนมิตร การใช้จิตวิทยาด้านบวก การสร้างแรงบันดาลใจ การใช้กิจกรรมกำกับสติ เบริณยิม การยืดหยุ่นร่างกาย บอดี้สะแกน การอยู่กับปัจจุบันขณะ การฟังและเล่าวรรณกรรมสีขาว สุนทรียสนทนา และอื่นๆ ลักษณะการจัดการเรียนรู้ จะสอดคล้องกับบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิชาชีพครูวิชาที่เกี่ยวข้อง อดุมการณและจิตวิญญาณความเป็นครู ศาสตร์การสอน หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นต้น 2) จัดอบรมโดยโปรแกรมจิตตปัญญาศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของโปรแกรม จุดมุ่งหมายของโปรแกรม เนื้อหาของโปรแกรม รูปแบบการอบรมของโปรแกรม และ การวัดและประเมินผลของโปรแกรม โดยกิจกรรมการอบรมออกแบบเป็น 3 โมดูล โมดูลที่ 1 พัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูตามแนวกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา โมดูลที่ 2 พัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูตามแนวกิจกรรมจิตตศึกษา และโมดูลที่ 3 พัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูตามแนวกิจกรรมเชิงพุทธปัญญา 3) สร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาออนไลน์ เป็นการสร้างกลุ่มการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาออนไลน์ โดยใช้เพจ Facebook หรือ ฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อเป็นการนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการจัดกิจกรรมกับนักเรียน โดยข้อมูลนี้ได้ทั้งจากนักศึกษาวิชาชีพครู และครูในภาครัฐ สอดคล้องกับการพัฒนากิจกรรมจิตตศึกษาของ Thongmee (2016) ที่ได้พัฒนากิจกรรมจิตตศึกษาด้วยกิจกรรมจิตตศึกษาที่มีกิจกรรมหลากหลาย และพัฒนาในรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตตศึกษาเพื่อพัฒนาปัญญาภายใน ซึ่งเผยแพร่ออนไลน์ไว้ที่ <https://sites.google.com/site/jittasuksa> นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Wisetsat, and Wisetsat (2021) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาสามารถศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูได้ จากที่อภิปรายมาจะเห็นว่าจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นสิ่งสำคัญเร่งด่วนที่ควรส่งเสริมให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู ดังนั้นเป็นเชิงนโยบายไว้ในมาตรฐานความรู้วิชาชีพครู ฐานสมรรถนะของครูสภา ซึ่งได้กำหนดความรู้ และคุณลักษณะพื้นฐานของครูที่แสดงออกในการจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งในด้านคุณลักษณะความเป็นครูกำหนดว่าต้องมีคุณลักษณะการแสดงออกที่สะท้อนถึงการเป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู (Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand, 2018) และระบุไว้ในยุทธศาสตร์ใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาครู โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพมีจิตวิญญาณความเป็นครู (At the

meeting of the President of Rajabhat Universities Nationwide, 2017) และระบุไว้ในมาตรฐานผลการเรียนรู้ ของมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ โดยระบุด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้ครูแสดงออกซึ่งความรัก ศรัทธาและภูมิใจในวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณความเป็นครู และปฏิบัติตน ตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู (Ministry of Education, 2019)

สรุป

องค์ประกอบของจิตวิญญาณความเป็นครูของครุรุ่นใหม่ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับผิดชอบหน้าที่ของครู การเสียสละในงานของครู ความเสมอภาคต่อนักเรียน และความเชื่อมั่นในศักยภาพมนุษย์ แนวทางการใช้นวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นการนำนวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในเชิงกระบวนการ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาชีพครู 2) การจัดอบรมโดยโปรแกรมจิตตปัญญาศึกษาโดยกิจกรรมการอบรมโดยออกแบบเป็น 3 โมดูล ได้แก่ โมดูลพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูตามแนวกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา โมดูลพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูตามแนวกิจกรรมจิตศึกษา และโมดูลพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูตามแนวกิจกรรมเชิงพุทธปัญญา และ 3) การสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 พบว่าองค์ประกอบของจิตวิญญาณความเป็นครูของครุรุ่นใหม่ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับผิดชอบหน้าที่ของครู การเสียสละในงานของครู ความเสมอภาคต่อนักเรียน และความเชื่อมั่นในศักยภาพมนุษย์ ดังนั้นหากผู้สอนต้องการที่จะส่งเสริมหรือวัดและประเมิน จิตวิญญาณความเป็นครูของครุรุ่นใหม่ ควรที่จะยึดให้ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ

ผลจากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 พบว่านวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาเพื่อส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของครุรุ่นใหม่ มี 4 แนวทาง ได้แก่ การสร้างแรงบันดาลใจแก่นักศึกษาวิชาชีพครูในการเรียนรู้ การใช้หลักจิตวิทยาด้านบวกในการจัดการเรียนการสอน การให้นักศึกษาวิชาชีพครูร่วมกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา และการสร้างวิถีปฏิบัติในชุมชนหล่อหลอมจิตวิญญาณความเป็นครูของครุรุ่นใหม่ ดังนั้นหากผู้สอนจะนำแนวทางนี้ไปใช้ควรนำไปปรับใช้ร่วมกันทั้ง 4 แนวทาง สำหรับกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา มี 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมกำกับสติ กิจกรรมการยืดหยุ่นร่างกาย กิจกรรมการสร้างสรรค์ กิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง กิจกรรมสุนทรียสนทนา และกิจกรรมการให้ข้อมูลด้านบวก ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมได้เอง คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สามารถนำนวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรมของครุรุ่นใหม่ ไปจัดการเรียนการสอนโดยนำไปปรับใช้ในกลุ่มรายวิชาชีพครู

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำนวัตกรรมจิตตปัญญาศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทดลองใช้และเปรียบเทียบกับแนวทางดั้งเดิม

2.2 ควรศึกษาผลที่เกิดขึ้นและสัมพันธ์กับจิตวิญญาณความเป็นครู เช่น ผลสัมฤทธิ์ กรอบแนวคิด และความเป็นนวัตกรรมของครุรุ่นใหม่ที่เปลี่ยนไป

References

- Asdornnithee, S. (2013). *Seeking Intellectual Knowledge in Contemplative Education*. Nakhon Pathom: Contemplative Education Centre, Mahidol University.
- At the Meeting of the President of Rajabhat Universities Nationwide. (2017). *The New Strategy of Rajabhat University to Develop Local According to The Royal Patronage*. Bangkok: Ministry of Education.
- Brantmeier, E. J., Lin, J., & Miller, J. P. (2010). *Spirituality, Religion, and Peace Education*. USA: Information Age Publishing, Inc.
- Chaiyabang, W. (2018). *Contemplative Education for Inner Wisdom*. (9th ed.). Mahasarakham: Apichat Printing.
- Chalabkang, W. (2016). The Spirituality of Teachers: A Key Characteristic of Professional Teachers. *Nakhon Phanom University Journal*, 6(2), 123-128.
- De Souza, M., Bone, J., & Watson, J. (2016). *Spirituality Across Disciplines: Research and Practice*. Dordrecht: Springer International Publishing.
- Duerr, M. (2015). *The Tree of Contemplative Practices*. Center for Contemplative Mind in Society. Retrieved January 3, 2023, from <http://www.contemplativemind.org/practices/tree>
- Lawthong, N., & Visessuvanapoom, P. (2010). Development of the Teacher Spirituality Scale. *Journal of Research Methodology*, 23(1), 25-54.
- Mari, P., Siriwan, I., & Chaisuk, P. (2021). A Meditation Teaching Model to Secondary School Students in Accordance with the Meditation Style of Phrabhommamongkholayan (Wiriyang Sirindharo). *Journal of Educational Review Faculty of Education in MCU*, 8(1), 246-260.
- Ministry of Education. (2019). *Undergraduate Standards Department of Education (Four-Year Course) B.E. 2562*. Bangkok: Ministry of Education.
- Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand. (2018). *Teachers' Professional Development: Competency Framework*. Bangkok: The Teachers' Council of Thailand.
- Strategy and Information of Roi-et Provincial. (2017). *The Revised Development Plan of Roi Et Province (2018-2022) for the Fiscal Year 2021*. Retrieved January 3, 2023, from http://209.15.97.134/ckfinder/userfiles/images/PDF/plan_2565/plan_2561_2565.pdf
- Thongmee, P. (2016). *Contemplative Education Lesson Plans for Develop Inner Wisdom*. Buriram: Leannokkala.
- Tongpetchdaesho, P., & Pongsapitch, C. (2015). Teacher Spirituality and Career Advancement Predicting Job Involvement of Teachers. *Journal of Chandrakasem*, 21(40), 79-88.
- Wisetsat, C., & Wisetsat, W. (2021). Learning Management Guideline Using by Contemplative Education to Enhance Teachers Spirituality of Pre-Service Teachers. *The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal*, 27(1), 92-104.